

EL SOMNI D'EL DORADO

Montserrat Noguera i Algué

La mirada amb què el filòsof, o millor el noòleg (aquell que estudia l'“Ésser-que-pensa”), contempla l'obra d'art difereix molt de la del crític, de manera que no abordarem *La ruta cap a El Dorado* des del punt de vista tècnic ni artístic, sinó només com a expressió d'aquest ésser-que-pensa, i que ho fa en un punt concret de la funció espai/temps, il·luminant el moment actual d'aquesta “velocitat” que anomenem evolució humana o, més pròpiament, noogènesi (que vol dir, si fa o no fa, el mateix).

Així doncs, l'epopeia de Tulio i Miguel cap a la mítica ciutat precolombina és, per a nosaltres, la persecució del somni impossible que tots besllumem en un moment o altre de la nostra trajectòria vital. Pot convertir-se en una recerca inútil i depriment, o bé en una amarga decepció, perquè quan realment (i impensadament) s'arriba a El Dorado i s'és rebut amb el respecte (o el temor, no canvia tant com això) amb què hom rep allò que és diferent, desconegut i ple d'incògnites, i a mesura que es desplega el ventall de les expectatives mútues i dels ideals prefabricats, hom s'adona que cal pagar un preu no sempre assequible, ni còmode, ni tan sols just. Si ens quedem aquí, El Dorado s'identifica amb Neverland i, a la llarga, la sensació d'enganyifa és tan forta que ens fa vibrar fins a l'última fibra nerviosa i ens empeny a abocar el fel del desengany com sigui i on sigui (i damunt de qui sigui). Però no és menys cert que en l'enlluernament d'El Dorado pot aparèixer –i de fet apareix– l'espurna d'aquella llum que realment es desitja, en siguem conscients o no, ho reconeguem o ho neguem...

Per a Tulio, l'espurna apareix en els ulls maliciosos d'una mosseta anhelant un espai més ample i un temps més prometedor; per Miguel, en la bellesa del país i en l'alegria ingènua de la seva gent. De manera que Tulio se sent empès a guanyar de nou els grans horitzons més enllà del món perdut rera les cascades i del món deixat a l'altra banda del gran oceà; Miguel, en canvi, se sent impulsat a quedar-se en el petit recinte, per molt limitat que sigui, del qual ha descobert la riquesa veritable, encara que per això hagi d'acceptar, almenys de moment, les traves d'una pseudodivinitat esclavitzadora.

Davant l'aparició inesperada d'un amor poderosament atraient, l'or passa de ser una finalitat en si mateix a ser el mitjà per aconseguir el nou objectiu, és a dir, passa a un nivell secundari... i podrà ser eliminat sense massa recança. Sobretot si això serveix perquè l'element pertorbador que hom ha aconseguit expulsar amb tant d'esforç torni corregit i augmentat. Per això el “déu” Miguel ha de deixar El Dorado i compartir les incerteses del món inexplorat, convertit en espectador d'una plenitud que s'anuncia en Tulio i la filla de la ciutat secreta; perquè Miguel, l'enamorat d'El Dorado, sap que el paradís perdut del Nou Món tard o d'hora haurà d'obrir-se a horitzons més amples i entrar en el temps de la Història comuna, però no pas per obra de l'ambició encarnada en l'orgull humiliat del sacerdot i en l'orgull absurd del conqueridor.

Una petita lliçó no gens menyspreable per a xics i grans, una bona estona que ens permet contemplar imatges belles, amb prou dosi de bona malícia per impedir l'evasió embafadora de les històries ensucrades, la divisió del món entre “bons i dolents”... Una mostra palpable de l'actualització de la llegenda i del seu arrelament fecund en el nostre temps, una agradable constatació que el cinema materialitza l'esperit dels nostres dies d'una manera anàloga a com la catedral gòtica materialitzà l'esperit dels segles XII al XV.